

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Атанас Николов Атанасов,
композитор и пианист,
Национална музикална академия „Проф. П. Владигеров”
относно дисертационния труд на Росен Алексеев Идеалов

*„Произведенията за кларинет и виолончело в творчеството
на българските композитори (в периода 1984-2009 година).
Ансамблови и интерпретационни проблеми”*

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор”

Докторантът Росен Идеалов е активно концертиращ камерен музикант с изключително богат опит на концертния подиум както като солист, така и в сферата на ансамбловото музициране. Той е първи изпълнител в България на голям брой солови и ансамблови произведения. Неговото име фигурира във всички програми на ежегодните прегледи „Млада българска музика” (по времето на съществуването на Кабината на младия композитор) и „Нова българска музика”, а също и на афишите на голям брой национални и международни фестивали. Значителен е и броят на неговите студийни записи. Дългогодишното му участие в състава на различни камерни формации е причина за формирането на научен подход към изпълняваните произведения, а конкретният репертоар за дуо – кларинет и виолончело – е основа за написването на настоящия труд. По този начин Росен Идеалов обединява двата вида дейности – научна и художественотворческа.

Дисертационният труд е добре структуриран и съдържа въведение, три глави, заключение и библиография – общо 157 страници. Библиографията е обемна, пряко свързана с проблематиката на научния труд, като включва източници

предимно на кирилица. Разглежданите камерни произведения са анализирани от гледна точка на изпълнителя, важни са конкретните указания, свързани с интерпретацията. В този смисъл трудът има и практическа насоченост и представлява принос към научните изследвания, свързани с музикално-изпълнителската проблематика.

Уникалността на този дисертационен труд се състои в това, че за първи път обект на научно изследване са произведения за кларинет и виолончело. Акцентът, разбира се, е поставен върху конкретни произведения от български композитори. Също така за първи път се анализират произведения на композиторите Любомир Георгиев и Петър Петров – автори, останали незаслужено встрани от погледа и изследванията на българското музиковедие.

Във въведението Росен Идеалов представя ясно и аргументирано обекта, целта на изследването и поставените задачи. Личният контакт с авторите на изследваните произведения и творческата работа върху създадените творби е основна мотивация на докторанта за написването на дисертационния труд. В процеса на изследването основните методи са исторически, аналитични, синтетични и сравнителни. Както пише сам авторът *„методът на настоящото изследване се опира на структурен, полифоничен, стилев и естетически анализ на произведенията от гледна точка на изпълнителя с цел осмисляне на интерпретационните проблеми, които те поставят пред камерния състав и предлагането на изпълнителски модел за тяхното решаване”* (стр. 6). Пределно ясно е формулирана и основната задача – *„представяне на репертоара за кларинет и виолончело в българската и световната музикална литература”*, като се анализира *„диалогичността като обект на интерпретацията във*

всичките ѝ аспекти – изпълнителски и ансамблови – във всяко от изследваните произведения за този ансамбъл”.

Първа глава е разделена на две части, всяка от които е самостоятелно развита и завършена като структура. В първата част задълбочено са разгледани два съществени въпроса, свързани с характерните особености на музикалните произведения за два едногласни инструмента. На първо място – това е диалогичността в цялостното развитие на произведението, така характерна най-вече за партиите на инструменти с различен начин на звукоизвличане и различна темброва окраска. На второ място – тази диалогичност предразполага към полифоничен тип фактура и линеарност с оглед на това да бъдат равнопоставени изпълняваните от двата инструмента партии. Тази проблематика е разгледана подробно от Росен Идеалов и поставя фундамента на настоящия дисертационен труд.

Във втората част на Първа глава докторантът разглежда произведения от световния репертоар за кларинет и виолончело с уговорката, че не е търсена изчерпателност, а е обърнато внимание по-скоро на произведения, станали репертоарни. Проследено е развитието на този вид ансамбъл, като подробно са разгледани значителен брой творби не само от чуждестранни, но и от български композитори, а също са подчертани и някои проблеми, свързани с интерпретацията на творбите. Представени са и кратки биографични данни на композиторите.

Във Втора глава подробно се анализират творби от български композитори, изградени с похватите и средствата на полифонията. Това са произведенията „Диалози с тишината“ (Concerto piccolo № 6) на Петър Петров, Соната за кларинет и виолончело „Musica Retrovata“ („Намерена музика“) от Велислав Заимов и „Interpretationes II“ от Георги Арнаудов. Силно съм впечатлен от задълбоченото и детайлно изследване на тези

творби от докторанта Росен Идеалов. Той е вникнал дълбоко в същността на изследваните произведения и едва ли не в душите на техните автори. Едновременно с това не е пропусната практическата страна чрез ценните указания, свързани с интерпретацията на творбите.

В Третата глава на своя дисертационен труд Росен Идеалов анализира три други произведения – „Седем багатели“ на Константин Илиев, „Диалози I“ на Любомир Георгиев (с първоначално заглавие „Багатели“) и „Фрагменти V“ на Драгомир Йосифов. И в тази глава изпъква усетът на автора към съвременната музика и съчетаване на рационалното мислене, изразено в конкретните анализи, с емоционалното възприятие на всеки отделен елемент на творбите. И трите изследвани произведения са циклични, съставени от кратки миниатюри. Като истински интерпретатор на тази музика Росен Идеалов намира обединяващите фактори, благодарение на които всеки цикъл се представя като едно цяло, съставено от отделни взаимосвързани елементи. Разрешен е и основният интерпретационен проблем – достигането до точната образна характеристика на всяка от миниатюрите и тяхното обединяване в цялостното драматургично изграждане на всяко едно от трите представени циклични произведения.

Считам, че анализите, направени във Втора и Трета глава са изключително ценни, тъй като са направени от гледната точка на изпълнителя. Конкретните указания могат да бъдат отправна точка както за бъдещите изпълнители – интерпретатори на тази музика, така и за бъдещи научни разработки върху творчеството и на други композитори.

Съвсем естествено заключението на дисертационния труд обобщава всичко казано дотук, като подчертава отново важността на направените анализи. Приносите на настоящия труд са ясно

формулирани от автора и са безспорни. Съчетанието на пълноценна практическа и задълбочена теоретична дейност, характерно за докторанта, дава своето отражение и в качествата на настоящия дисертационен труд. Езикът е на професионално ниво и едновременно с това разбираем за по-широка читателска аудитория. Дългогодишната концертна дейност на Росен Идеалов, прераснала и в научноизследователска, говори за неоспоримите качества, които той притежава.

В заключение: дисертационният труд на Росен Идеалов „Произведенията за кларинет и виолончело в творчеството на българските композитори (в периода 1984-2009 година)” представлява значимо изследване на разглежданите камерни произведения и има приносен характер както с конкретните анализи на тези творби, така и като цяло. Давам положителна оценка за представения дисертационния труд и предлагам на научното жури да присъди на Росен Идеалов, свободен докторант в катедра „Камерна музика и съпровод” в Инструменталния факултет на НМА „Проф. Панчо Владигеров”, образователната и научна степен „Доктор”.

Проф. д-р Атанас Атанасов

София, 19.02.2021 г.